

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**

**Γενική Γραμματεία Εταιρικού Συμφώνου
Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ)
Γεν. Διεύθυνση Θεσμικής κι Επιχειρησιακής
Υποστήριξης ΕΣΠΑ
Ειδική Υπηρεσία Κρατικών Ενισχύσεων και
Χρηματοδοτικών Εργαλείων (ΕΥΚΕ-ΧΕ)**

ΕΥΚΕ-ΧΕ: 1200

Ταχ. Δ/ση: Νίκης 10, 3ος όροφος,
10563, Αθήνα
Πληροφορίες: Αθανάσιος Παπαηλιού
Τηλέφωνο: 210 3742069
Email: a.papailiou@minfin.gr

Προς: Συ.Δ.Ν.Α.
Ναυταθλητικές Εγκαταστάσεις
Δήμου Καλλιθέας (κτήριο Α220)
17603 Καλλιθέα

Θέμα: Γνωμοδότηση για την ύπαρξη ή μη στοιχείων Κρατικών Ενισχύσεων σε πράξεις προς ένταξη στην πρόσκληση με τίτλο «Οριζόντιες Υπηρεσίες Στήριξης, Προώθησης και Διάχυσης της Επιχειρηματικότητας στους Δήμους της Νότιας Αττικής»

Σχετ: Το από 17/09/2024 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της Υπηρεσίας σας (αρ. πρωτ. εισερχομένου ΥΠΕΘΟΟ 133618/ΕΥΚΕ-ΧΕ 1200/18-09-2024).

Σε συνέχεια του ανωτέρω σχετικού, μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και του συνημμένου επ' αυτού σχεδίου πρόσκλησης με τίτλο «Οριζόντιες Υπηρεσίες Στήριξης, Προώθησης και Διάχυσης της Επιχειρηματικότητας στους Δήμους της Νότιας Αττικής» στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιφέρειας Αττικής, σας ενημερώνουμε ότι:

1. Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο σχέδιο Πρόσκλησης η δράση στοχεύει στην ανάπτυξη «οριζόντιου» χαρακτήρα υπηρεσιών Αναβάθμισης Στήριξης και Διάχυσης της Επιχειρηματικότητας στους Δήμους της Νότιας Αττικής, οι οποίες θα απευθύνονται προς υφιστάμενες / ενεργές επιχειρήσεις της περιοχής παρέμβασης, με στόχο την αναβάθμιση των ικανοτήτων τους, την υποστήριξη της ανάπτυξης βιώσιμων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων και την ισχυροποίησή τους με έμφαση στην εξωστρέφεια και το άνοιγμα σε νέες αγορές. Στο πλαίσιο των υπηρεσιών οριζόντιας Αναβάθμισης, Στήριξης και Διάχυσης της Επιχειρηματικότητας στη Νότια Αττική θα

**Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης**

παρέχονται, ηλεκτρονικά και εξ' αποστάσεως από ομάδα ειδικών συμβούλων και εμπειρογνομόνων, οι ακόλουθες συμβουλευτικές επιχειρηματικές υπηρεσίες:

1. Αφενός η παροχή ανοιχτών ηλεκτρονικών υπηρεσιών, με έμφαση στον Τουρισμό – Πολιτισμό και τους συμπληρωματικούς προς αυτούς τομείς (π.χ. Πληροφορική, εφοδιαστική αλυσίδα, κ.α.) με το ακόλουθο περιεχόμενο:

- Ανάπτυξη και λειτουργία ανοιχτής ψηφιακής πλατφόρμας, μέσω της οποίας θα δίδεται η δυνατότητα στις επιχειρήσεις της Νότιας Αττικής, χωρίς οικονομικά ή άλλα ανταλλάγματα, να τεκμηριώνουν, να αξιοποιούν και να εξατομικεύουν εργαλεία για την επιχειρηματική τους δραστηριότητα, για θέματα που αφορούν μεταξύ άλλων την ψηφιακή ασφάλεια (cyber security), την εφοδιαστική αλυσίδα (logistics) σε σχέση με τους τομείς ενδιαφέροντος τους, τη διαχείριση επιχειρηματικών κινδύνων (risk analysis), θέματα προσβασιμότητας των προϊόντων και των υπηρεσιών τους, διαφοροποίηση των επιχειρηματικών τους μοντέλων, κ.α. Όλη η διαδικασία παροχής της εξατομικευμένης συμβουλευτικής υπηρεσίας θα γίνεται ηλεκτρονικά, σε συνεργασία με ομάδες εξειδικευμένων συμβούλων, που θα καθοδηγούν και θα κατευθύνουν τις επιχειρήσεις για την πλήρη εξατομίκευση των υπηρεσιών
- Παροχή οριζόντιων επιχειρηματικών συμβουλών και κατάλληλων συνεργατικών εργαλείων προς το σύνολο της επιχειρηματικής κοινότητας της Νότιας Αττικής για την υποστήριξη της επιχειρηματικότητας, για θέματα που αφορούν στην κυβερνοασφάλεια στην καθημερινή πρακτική των επιχειρήσεων του Τουρισμού και του Πολιτισμού, την αξιοποίηση επιχειρησιακών μοντέλων και μεθοδολογιών τεχνητής νοημοσύνης για τις επιχειρήσεις με έμφαση στον Τουρισμό – Πολιτισμό.
- Παροχή οριζόντιων συμβουλευτικών υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις (προτάσεις και τρόποι επίτευξης, εξατομικευμένος οδικός χάρτης ανά επιχείρηση, προσαρμοσμένο business canvas, κ.α.) για την ταχεία προσαρμογή των επιχειρήσεων στην νέα ψηφιακή πραγματικότητα (ανάλυση κόστους – οφέλους για ψηφιακό μετασχηματισμό)
- Ανοιχτή πρόσβαση στην επιδεικτική χρήση προηγμένων πληροφοριών (μέσω κατάλληλων διεθνών βάσεων δεδομένων και καλών πρακτικών) και εξειδικευμένου πιλοτικού τεχνολογικού εξοπλισμού, με στόχο τη βελτίωση των ικανοτήτων των επιχειρήσεων και τη βιωματική στήριξη νέων επιχειρησιακών στρατηγικών
- Ανάπτυξη εξειδικευμένων μελετών με έμφαση στην Περιοχή Παρέμβασης και ανάρτησή τους στην πλατφόρμα του έργου, ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, για τα παρακάτω:

Πολιτιστικό Τουρισμό, Μελέτη για την αγορά του all-inclusive, Αγορά των Επενδύσεων στον Τουρισμό, Επιπτώσεις του COVID-19 στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, Η Φύση και ο πολιτισμός ως παράγοντας τουριστικής ανάπτυξης, Συνεδριακός τουρισμός, Μελέτη για τον τουρισμό πόλεων

και τη διαχείριση ροών επισκεπτών, Πολεοδομικές παράμετροι : Τουρισμός – Πολιτισμός & Επενδύσεις, Αγροδιατροφή και γαστρονομία και σύνδεση με το τουριστικό προϊόν, Ταξιδιωτική εμπειρία και τεχνολογίες εμπειρίας του επισκέπτη.

Οι Μελέτες αυτές αναμένεται να βοηθούν τον χρήστη να εμπλουτίσει τις γνώσεις του, να αξιοποιήσει πρότυπα εργαλεία και οδηγούς, να εφαρμόσει επιμέρους καλές πρακτικές κ.λπ., με βασικό στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της επιχείρησης. Οι εν λόγω Μελέτες θα εμπλουτίζονται κατά περίπτωση και ανάλογα με το αντικείμενο της θεματικής ενότητας από βίντεο εκπαιδευτικού τύπου, που θα περιλαμβάνουν εισήγηση από κάποιον ειδικό του αντικειμένου, Οδηγούς "how-to" για την πρακτική εφαρμογή των βημάτων στην επιχείρηση, Πρότυπα έντυπα/ φόρμες/ ερωτηματολόγια για την εφαρμογή τους σε επιμέρους επιχειρησιακές λειτουργίες, Βιβλία σε μορφή pdf ή/και ηλεκτρονικά βιβλία (e-books) ή/και βιβλία σε μορφή iBooks (μορφή προσαρμοσμένη για χρήση από συσκευές ipad), γραμμένα από έγκριτους / καταξιωμένους συγγραφείς / επαγγελματίες του χώρου, Παραδείγματα καλών πρακτικών (best practices), Συλλογή οπτικοακουστικού υλικού από το διαδίκτυο, Links/παραπομπές σε σχετικούς με το εκάστοτε αντικείμενο ιστότοπους, κ.α.

- Για όλα τα παραπάνω θα προσφέρεται η δυνατότητα συνεργατικής επεξήγησης και εξατομίκευσης της πληροφορίας μέσω ηλεκτρονικής συμβουλευτικής υποστήριξης από ομάδα ειδικών συμβούλων / εμπειρογνομόνων.

- Τη δημιουργία εργαλειοθήκης, η οποία θα συνθέτει μια μικρή «εγκυκλοπαίδεια» και reference για τα στελέχη των επιχειρήσεων, θα είναι διαθέσιμη Online και θα προσφέρει πρακτικές λύσεις, οργανωτικές συμβουλές, γνώση και πληροφορία στο σύνολο των ενδιαφερομένων. Θα λειτουργεί, δηλαδή, ως ένας «ψηφιακός μέντορας» για τις επιχειρήσεις του τουριστικού και πολιτιστικού τομέα. Εστιάζοντας σε κεντρικά επιχειρησιακά θέματα που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τους κλάδους του τουρισμού - πολιτισμού, τα τελικά παραδοτέα που θα κληθεί ο Ανάδοχος του έργου να αναπτύξει, αφορούν συγκεκριμένες θεματικές ενότητες που θα βοηθούν τον χρήστη να εμπλουτίσει τις γνώσεις του, βελτιστοποιώντας την ανταγωνιστικότητα της επιχείρησης του. Οι θεματικές αυτές ενότητες, προσανατολισμένες στον τουρισμό / πολιτισμό, θα είναι: Διαχείριση Ανθρώπινων Πόρων, Χρηματο-Οικονομική Διαχείριση, Διαδικασίες και Ποιότητα, Πωλήσεις, Μάρκετινγκ και νέες Τεχνολογίες, Θέματα Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης, Εμπλουτισμός τουριστικού προϊόντος, κ.α.

2. Αφετέρου, η πραγματοποίηση δράσεων και «ανοιχτών» υπηρεσιών ενημέρωσης, πληροφόρησης, στήριξης της εξωστρέφειας κ.λπ., με το ακόλουθο περιεχόμενο:

- Ο ρόλος των δεδομένων για τις επιχειρήσεις (πως τα ανοικτά δεδομένα σε συνδυασμό με τις αναδυόμενες τεχνολογίες μετασχηματίζουν τους τρόπους με τους οποίους οι εταιρείες παράγουν

έσοδα και αλληλεπιδρούν με τους καταναλωτές στο παγκόσμιο περιβάλλον) – Συνεργατικά εργαλεία και συμβουλευτική υποστήριξη προς τις επιχειρήσεις

- Παροχή υπηρεσιών στήριξης της εξωστρέφειας και υποστήριξης των ευκαιριών τοποθέτησης των επιχειρήσεων της Νότιας Αττικής σε νέες αγορές ή ανάπτυξης νέων προϊόντων σε συνεργασία με διεθνείς οίκους, επιχειρήσεις, κανάλια διανομής κ.λπ. Περιλαμβάνονται δραστηριότητες διοργάνωσης workshops, open-days, δικτύωσης του επιχειρηματικού κεφαλαίου της Νότιας Αττικής σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, εκπόνησης στρατηγικών μελετών διείσδυσης σε νέες αγορές κ.λπ.
- Ανίχνευση δυνατοτήτων και αρχική στήριξη της δικτύωσης επιχειρήσεων για την ανάπτυξη συνεργατικών σχηματισμών (clustering)

Διευκρινίζεται ότι στο πλαίσιο του έργου αναμένεται η συνέργεια με το ΚΣΕ (Κέντρο Στήριξης της Επιχειρηματικότητας) για την ολιστική ενδυνάμωση των επιχειρήσεων στη Νότια Αττική και την διασφάλιση ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες θα είναι αυστηρά συμπληρωματικές και όχι επικαλυπτόμενες.

Οι υπηρεσίες της Δράσης θα παρέχονται δωρεάν σε οποιαδήποτε αγορά και όλοι οι δυνητικοί χρήστες θα λαμβάνουν τις ίδιες υπηρεσίες, χωρίς διάκριση. Συνεπώς, τόσο κατά τον σχεδιασμό της Δράσης, όσο και κατά την υλοποίησή της, διασφαλίζεται ότι δεν υπάρχει επιλεκτική μεταχείριση καμίας επιχείρησης ή κλάδου επιχειρήσεων, εφόσον η δράση καλύπτει το σύνολο των επιχειρήσεων, ανεξαρτήτως επιχείρησης ή κλάδου παραγωγής, τα αποτελέσματα δε και οι μέθοδοι θα είναι «ανοιχτά» προς χρήση σε κάθε ενδιαφερόμενο.

Στο πλαίσιο της δράσης προβλέπεται σχεδιασμός, ανάπτυξη ή παραμετροποίηση και θέση σε λειτουργία ηλεκτρονικής πλατφόρμας και ψηφιακά εργαλεία που θα αξιοποιηθούν για την κυρίως παροχή των υποστηρικτικών συμβουλευτικών υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις, με ψηφιακά μέσα. Ο Δικαιούχος, κατά την υποβολή της πρότασης, μπορεί να αξιολογήσει και να επιλέξει την παροχή των παραπάνω υπηρεσιών είτε μέσω του μοντέλου «πλατφόρμας ως υπηρεσία» (Platform as a Service / PaaS) είτε μέσω του μοντέλου «λογισμικού ως υπηρεσία» (Software as a Service / SaaS) ή οποιουδήποτε άλλου μοντέλου. Τα ανωτέρω θα συμπεριληφθούν στην προβλεπόμενη διαβούλευση με τη ΓΓΨΠ, όπου αυτή απαιτείται.

Ο Δικαιούχος πρέπει να διασφαλίσει την τήρηση των όρων ενημέρωσης και πληροφόρησης που θέτει ο Κανονισμός ΕΕ 1060/2021 (Γενικός Κανονισμός).

Ο συνολικός προϋπολογισμός της δράσης ανέρχεται σε 1.200.000,00€.

Δυνητικός δικαιούχος είναι το Τμήμα Προγραμματισμού & Ανάπτυξης της Διεύθυνσης Τεχνικών Έργων & Αναπτυξιακών Προγραμμάτων του Σ.Δ.Ν.Α. και όσοι φορείς έχουν συνάψει προγραμματική σύμβαση με τον παραπάνω αναφερόμενο.

2. Σύμφωνα με το άρθρο 107 της ΣΛΕΕ: Ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχείρισεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν οι Συνθήκες ορίζουν άλλως.

Από τη νομολογία προκύπτει ότι, στο πλαίσιο της εφαρμογής των σχετικών με τον ανταγωνισμό διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, η έννοια της επιχείρησης περιλαμβάνει κάθε φορέα ο οποίος ασκεί οικονομική δραστηριότητα, ανεξαρτήτως του νομικού καθεστώτος που τον διέπει και του τρόπου χρηματοδότησής του, του κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα του. Υπενθυμίζεται επίσης ότι, κατά πάγια νομολογία, ως οικονομική νοείται κάθε δραστηριότητα η οποία συνίσταται στην προσφορά αγαθών ή υπηρεσιών σε ορισμένη αγορά. Έτσι, ενδέχεται και το ίδιο το Δημόσιο ή ένας κρατικός φορέας να ενεργεί ως επιχείρηση. Η απάντηση στο ερώτημα εάν υφίσταται μια αγορά για ορισμένα αγαθά και υπηρεσίες εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο οι υπηρεσίες αυτές οργανώνονται σε κάθε κράτος μέλος. Αντιθέτως, δεν έχουν οικονομικό χαρακτήρα, ο οποίος θα δικαιολογούσε την εφαρμογή των σχετικών με τον ανταγωνισμό κανόνων της Συνθήκης ΛΕΕ, οι δραστηριότητες που συναρτώνται με την άσκηση προνομίων δημόσιας εξουσίας. Εάν δεν υφίσταται η έννοια της επιχείρησης, ως ανωτέρω, δεν υφίσταται κρατική ενίσχυση.

3. Οι προαναφερόμενες (ενδεικτικές) ενέργειες που θα χρηματοδοτηθούν μέσω της υπό εξέταση πρόσκλησης συνιστούν οικονομική δραστηριότητα, καθώς υφίσταται μία πλήρως απελευθερωμένη αγορά και υπάρχουν και άλλες οικονομικές οντότητες που προτίθενται και δύνανται να παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες.

Προκειμένου να καθοριστεί εάν οι ανωτέρω ενέργειες που θα χρηματοδοτηθούν μέσω της πρόσκλησης ενέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης, είναι αναγκαίο να διαπιστωθεί εάν πληρούνται σωρευτικά οι προϋποθέσεις του άρθρου 107 παρ. 1 ΣΛΕΕ για την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης:

- α) χρηματοδότηση με κρατικούς πόρους,
- β) χορήγηση οικονομικού πλεονεκτήματος,
- γ) επιλεκτική μεταχείριση,
- δ) επίδραση στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές και νόθευση ή απειλή νόθευσης του ανταγωνισμού.

Η σωρευτική πλήρωση των ανωτέρω προϋποθέσεων είναι αναγκαίο να εξεταστεί τόσο σε επίπεδο δικαιούχων όσο και στο επίπεδο (α) παρόχων των υπηρεσιών και (β) ληπτών-ωφελομένων από τις εν λόγω υπηρεσίες.

Υπενθυμίζεται ότι προς συνδρομή των Ειδικών Υπηρεσιών στην αξιολόγηση της συμβατότητας της χρηματοδότησης μίας πράξης με τους κανόνες των κρατικών ενισχύσεων, εκδόθηκε και η με αριθ. 115150/ΕΥΚΕ 4023/2-11-2016, εγκύκλιος οδηγίων. Η συνημμένη στην ανωτέρω εγκύκλιο «Λίστα ελέγχου περί ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης» απαιτείται να συμπληρώνεται πάντοτε από τους υποψήφιους Δικαιούχους και να φυλάσσεται στον φυσικό φάκελο του έργου/πράξης.

4. Ειδικά ως προς τους λήπτες-ωφελομένους της υπηρεσίας, σημειωτέα τα ακόλουθα: Εφόσον οι παρεχόμενες υπηρεσίες έχουν τόσο μεγάλο εύρος που θα καλύπτουν όλο το φάσμα της οικονομικής δραστηριότητας (το σύνολο των κλάδων και τομέων της οικονομίας) και οι επιχειρήσεις απανταχού στην ελληνική επικράτεια χωρίς διακρίσεις γεωγραφικές ή άλλες, ισότιμα και με ίδιους όρους μπορούν εφόσον το επιθυμούν να λάβουν τις εν λόγω υπηρεσίες, τότε η Δράση για τους λήπτες-ωφελομένους των υπηρεσιών μπορεί να θεωρηθεί ως Γενικό Μέτρο (Ανακοίνωση για την έννοια της κρατικής ενίσχυσης, 2016/C 262/01, παρ. 118) και συνεπώς να μην υφίσταται ζήτημα κρατικής ενίσχυσης.

Ωστόσο, στην περίπτωση που οι επιχειρήσεις-ωφελοόμενοι λαμβάνουν εξατομικευμένες υπηρεσίες χωρίς αντίτιμο (π.χ. εξατομικευμένη συμβουλευτική υπηρεσία σε συνεργασία με ομάδες εξειδικευμένων συμβούλων που καθοδηγούν και κατευθύνουν τις επιχειρήσεις για την πλήρη εξατομίκευση των υπηρεσιών), ενδέχεται να ανακύψουν ζητήματα κρατικών ενισχύσεων, τα οποία δύναται να αντιμετωπισθούν στο πλαίσιο του Κανονισμού 2023/2831 της Επιτροπής της 13ης Δεκεμβρίου 2023, σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος. Στην περίπτωση αυτή, ο φορέας που χορηγεί την ενίσχυση πρέπει:

- i. να αναπτύξει μεθοδολογία καθορισμού του ποσού της ενίσχυσης ανά είδος υπηρεσίας,
- ii. να λαμβάνει από τις ενισχυόμενες επιχειρήσεις, προτού τους χορηγήσει την αιτούμενη ενίσχυση, υπεύθυνη δήλωση σχετικά με το ύψος των ενισχύσεων de minimis που έχουν λάβει τα 3 τελευταία έτη (ημερολογιακά) και να ελέγχει ότι με την χορηγούμενη έμμεση ενίσχυση δεν υπάρχει υπέρβαση των 300.000,00€ στην ίδια περίοδο,
- iii. να ελέγχει ότι η ενισχυόμενη επιχείρηση πληροί το σύνολο των προϋποθέσεων του Κανονισμού Ε.Ε. 2023/2831,
- iv. έπειτα από την χορήγηση της ενίσχυσης να γνωστοποιεί εγγράφως σε εκάστη επιχείρηση το ποσόν της ενίσχυσης (έμμεσης) την οποία έχει λάβει σημειώνοντας ότι είναι ενίσχυση De Minimis,

ν. να ενημερώνει με τα σχετικά ποσά και τα στοιχεία των επιχειρήσεων τη βάση δεδομένων μέσω του ΠΣΣΕΗΣ (Πληροφοριακού Συστήματος Σώρευσης Ενισχύσεων Ήσσονος Σημασίας) <https://www.sorefsis.gr>.

5. Αναφορικά με την πλήρωση των προϋποθέσεων του άρ. 107 παρ. 1 ΣΛΕΕ (παρ. #3) σε επίπεδο Δικαιούχων και Παρόχων των υπό κρίση υπηρεσιών και δεδομένων των γενικών στοιχείων που έχουν τεθεί υπόψη μας, πληρούται η πρώτη προϋπόθεση, δεδομένου ότι η χρηματοδότηση των σχεδιαζόμενων δράσεων πραγματοποιείται μέσω κρατικών πόρων, καθώς, επίσης, και η τέταρτη προϋπόθεση, δεδομένου ότι η αγορά στις προαναφερόμενες υπηρεσίες είναι ανοικτή στην ενδο-ενωσιακή αγορά και συνεπώς υπάρχει στρέβλωση του ανταγωνισμού και δυνητικά επηρεασμός στις συναλλαγές μεταξύ των Κ/Μ.

6. Σχετικά με τη δεύτερη και την τρίτη προϋπόθεση, ήτοι της επιλεκτικότητας του μέτρου ενίσχυσης και της χορήγησης οικονομικού πλεονεκτήματος, σημειωτέα τα εξής:

α. Εφόσον ο δυνητικός δικαιούχος διενεργήσει διαγωνιστικές διαδικασίες σύμφωνα με τις γενικές αρχές του ενωσιακού δικαίου (ίση μεταχείριση των υποψηφίων αναδόχων, διαφάνεια, δημοσιότητα της διαδικασίας, αναλογικός χαρακτήρας του ανταλλάγματος του αναδόχου, αρχή του πραγματικού ανταγωνισμού, αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης υπηρεσιών που παρέχονται από ανάλογους φορείς κατάρτισης του εξωτερικού) για να αναθέσουν σε άλλες οικονομικές οντότητες (παρόχους) τις προαναφερόμενες, εφαρμόζοντας κατ' αναλογία τις διατάξεις περί δημοσίων συμβάσεων ώστε να διασφαλίζεται η όσο το δυνατόν καλύτερη λύση με το χαμηλότερο κόστος και με την προϋπόθεση ότι:

(i) από τις διαγωνιστικές αυτές διαδικασίες δεν θα αποκλείονται, με βάση την αρχή της ίσης μεταχείρισης, οποιαδήποτε νομικά πρόσωπα ανταποκρίνονται στα διαγωνιστικά κριτήρια επαγγελματικής επάρκειας, και

(ii) με την χορηγούμενη κρατική χρηματοδότηση δεν θα καλύπτονται παρά μόνον οι δαπάνες των παρόχων για την παροχή των ανωτέρω υπηρεσιών βάσει των τιμών της αγοράς, καθώς και ένα εύλογο κέρδος τους, όπως θα προκύψει από τη διαγωνιστική διαδικασία,

τότε μπορεί να υποστηριχθεί ότι το εξεταζόμενο μέτρο δεν είναι ενίσχυση τόσο σε επίπεδο δικαιούχων όσο και σε επίπεδο παρόχων, με την προϋπόθεση της τήρησης της νομοθεσίας για τις σχετικές δημόσιες συμβάσεις.

β. Διαφορετικά, στην περίπτωση που ένα μέρος των κρατικών πόρων παρακρατηθεί από τον δικαιούχο (π.χ. για την κάλυψη κόστους υλοποίησης/διαχείρισης του έργου), τότε δύναται να ανακύπτουν ζητήματα κρατικών ενισχύσεων. Η σχετική δαπάνη μπορεί να καταστεί ως συμβατή

ενίσχυση στο πλαίσιο του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/2831 της Επιτροπής, της 13ης Δεκεμβρίου 2023 σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας.

Στην περίπτωση που ο δυνητικός δικαιούχος δεν διενεργήσει διαγωνιστικές διαδικασίες, προκειμένου να υποστηριχθεί ότι δεν χορηγείται οικονομικό πλεονέκτημα στον δικαιούχο πρέπει να τεκμηριωθεί ότι η σχετική χρηματοδότηση καλύπτει μόνον το απολύτως αναγκαίο κόστος της παρεχόμενης υπηρεσίας, όπως αυτό προσδιορίζεται βάσει των τιμών της αγοράς και δεν αποδίδεται κανένα είδους πλεονέκτημα στον δικαιούχο καθ' οιονδήποτε τρόπο, συμπεριλαμβανομένης της τυχόν απομείωσης του εγγενούς κόστους λειτουργίας του δικαιούχου που έχει υπό κανονικές συνθήκες χωρίς την ανάληψη του εν λόγω έργου (σημείο 68 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης όπως αναφέρεται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016/C 262/01)).

Παρακάτω αναφέρονται, ενδεικτικά, ορισμένες προϋποθέσεις με την τήρηση των οποίων μπορεί να υποστηριχθεί ότι δεν χορηγείται οικονομικό πλεονέκτημα στον δικαιούχο:

α) η τήρηση χωριστού λογαριασμού, ώστε να αποκλείεται κάθε ενδεχόμενη χρήση του ποσού που δίδεται στον δικαιούχο για την κάλυψη άλλων δαπανών, πλην αυτών που αφορούν ειδικά τη συγκεκριμένη δράση (παρ. 212 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης όπως αναφέρεται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016/C 262/01),

β) η μη παράλληλη χρήση των χώρων, του εξοπλισμού κ.λπ. που ενδεχομένως θα χρησιμοποιηθούν/επιδοτηθούν στο πλαίσιο υλοποίησης της πράξης και για άλλες ανάγκες/δραστηριότητες του δικαιούχου,

γ) σε ενδεχόμενη περίπτωση αγοράς εξοπλισμού, ο οποίος θα παραμείνει στην κυριότητα του δικαιούχου και μετά την ολοκλήρωση της πράξης και θα δύναται να χρησιμοποιηθεί και στο μέλλον για άλλους σκοπούς/δράσεις, πρέπει να προβλέπεται ότι από το πρόγραμμα θα καλυφθούν μόνον οι δαπάνες απόσβεσης του εξοπλισμού αυτού για το χρονικό διάστημα που θα διαρκέσει η παροχή των υπηρεσιών στο πλαίσιο της πράξης,

δ) η πρόβλεψη πρόσληψης προσωπικού με σύμβαση ορισμένου χρόνου διάρκειας όσο και η παροχή της εξεταζόμενης υπηρεσίας και με όρους όχι ευνοϊκότερους των ισχυόντων για το υφιστάμενο προσωπικό του φορέα,

ε) Οι ψηφιακές πλατφόρμες καθώς και οι τυχόν εφαρμογές που θα αναπτυχθούν, δεν πρέπει να περιέχουν διαφημίσεις και οποιαδήποτε προωθητική ενέργεια τόσο του δικαιούχου όσο και του αναδόχου ή άλλων επιχειρήσεων ή/και προϊόντων.

Τονίζεται όμως ότι θεωρείται εξαιρετικά δύσκολο να ελεγχθεί κατά πόσον τηρούνται οι τιμές της αγοράς και σε περίπτωση που δεν γίνει δεκτή η όποια επιχειρηματολογία/τεκμηρίωση μετά από έλεγχο αρμόδιου οργάνου, τότε υφίσταται εκ του αποτελέσματος οικονομικό πλεονέκτημα που χορηγείται επιλεκτικά στον δικαιούχο και υπάρχει ζήτημα κρατικής ενίσχυσης που κατά βάση δεν είναι συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά.

Στην περίπτωση που δεν καθίσταται δυνατόν να τεκμηριωθεί το κόστος των υπηρεσιών όπως αναφέρθηκε παραπάνω, τότε το σχετικό ποσό μπορεί να χορηγηθεί δυνάμει του Κανονισμού De Minimis 2831/2023.

7. Μετά την υποβολή των μεμονωμένων προτάσεων της συγκεκριμένης πρόσκλησης πρέπει έκαστη εξ αυτών να εξεταστεί διακριτά από την ΕΥΚΕ αναφορικά με την πλήρωση του κριτηρίου συμβατότητας με τους κανόνες του ανταγωνισμού και των κρατικών ενισχύσεων, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην υπ. αριθμ. πρωτ. 99801/ΕΥΚΕ-ΧΕ 1162/27-10-2023 επιστολή που απεστάλη στις διαχειριστικές αρχές με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στις 29.08.2017. Είναι συνεπώς αναγκαίο να αποσταλούν συμπληρωμένες και οι λίστες ελέγχου περί ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης που έχουν κοινοποιηθεί με την με Α.Π. 115150/ΕΥΚΕ4023/2.11.2016 επιστολή του ΓΓΔΕ & ΕΣΠΑ και να τηρούνται στο φυσικό φάκελο του έργου.

8. Να επισημανθεί ότι ο Δικαιούχος ΣυΔΝΑ υλοποιεί και άλλες δράσεις επιχειρηματικότητας με παρόμοιο περιεχόμενο, όπως οι ηλεκτρονικές πλατφόρμες ανοικτής πρόσβασης και παροχής πληροφοριών και εργαλείων, οι οποίες έχουν κοινά στοιχεία και υπάρχει δυνατότητα ανάπτυξης οικονομιών κλίμακας.

Συνεπώς θεωρείται δύσκολο να τεκμηριωθεί ότι δεν χορηγείται οικονομικό πλεονέκτημα στον δικαιούχο, καθώς καλύπτεται μόνο το απολύτως αναγκαίο κόστος της παρεχόμενης υπηρεσίας, όπως αυτό προσδιορίζεται βάσει των τιμών της αγοράς (ήτοι βάσει μελέτης benchmarking), δεδομένου ότι μια τέτοια μελέτη θα έπρεπε να εκπονηθεί λαμβάνοντας υπόψη τις συνέργειες που δύναται να επιτευχθούν κατά την ταυτόχρονη υλοποίηση δράσεων με κοινά χαρακτηριστικά και περιεχόμενο.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή από την οικεία ΕΥΔ όσον αφορά στην χρηματοδότηση στον ίδιο ή σε άλλους δικαιούχους πράξεων παραπλήσιου περιεχομένου. Ενδεικτικά σε περίπτωση, κατά την οποία ο ανωτέρω δικαιούχος ή άλλοι δικαιούχοι

έχουν ήδη ή πρόκειται στο άμεσο μέλλον να αναλάβουν την υλοποίηση πράξεων με συναφές αντικείμενο, τότε η περιγραφή και διαστασιολόγηση των πράξεων πρέπει να είναι σαφής ακριβής και ξεκάθαρη προς αποφυγή αλληλοεπικαλύψεων ή και ενδεχόμενης σταυροειδούς χρηματοδότησης.

9. Σε κάθε περίπτωση, η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης (ή ο Φορέας με εκχώρηση αρμοδιότητας) διατηρεί την αρμοδιότητα ελέγχου της επιλεξιμότητας των δαπανών των υπό αξιολόγηση πράξεων.

10. Με βάση τα προαναφερόμενα, συστήνεται:

Από το διατακτικό της πρόσκλησης να διαγραφούν τα σημεία 9 & 11 (Την υπ' αριθμ. 92415/ΕΥΚΕ6282/28-08-2017 επιστολή της ΕΥΚΕ με τίτλο «Οδηγίες και παρότρυνση τήρησης διαδικασιών προς φορείς που εμπλέκονται στη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων» & Την υπ' αριθμ. 74391/ΕΥΚΕ2634/13-07-2016 Εγκύκλιο της ΕΥΚΕ με θέμα «Οδηγίες στους φορείς που εμπλέκονται στη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020»), καθώς αφορούν την προγραμματική περίοδο 2014-2020 και να διορθωθεί το σημείο 14 ως εξής «Κανονισμός (ΕΕ) De minimis σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (ΚΑΝ. (ΕΕ) 2023/2831, ~~ΚΑΝ. (ΕΕ) 1407/2013 όπως ορίζεται~~)».

Στο κεφάλαιο 3 «Επιλεξιμότητα» του σχεδίου της πρόσκλησης και ειδικότερα στο σημείο 3.4 να προστεθεί το εδάφιο «με την επιφύλαξη της τήρησης των κανόνων του ανταγωνισμού και των κρατικών ενισχύσεων».

Επίσης, στο σημείο 3.5 «Ειδικότεροι κανόνες επιλεξιμότητας», να προστεθούν/τροποποιηθούν τα παρακάτω εδάφια:

- Έργα που δεν ενέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης, θα εξεταστούν σύμφωνα με τα οριζόμενα στην Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης όπως αναφέρεται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016/C 262/01). Στις περιπτώσεις αυτές, προκειμένου το σύνολο της δημόσιας χρηματοδότησης της προτεινόμενης δράσης να μην εμπίπτει στους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων, πρέπει να διασφαλιστεί ότι η χρηματοδότηση δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για διεπιδότηση ή για έμμεση επιδότηση άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων.

Προκειμένου να επιβεβαιωθεί η συμβατότητα του έργου με το δίκαιο του ανταγωνισμού, πρέπει κατά την υποβολή των προτάσεων οι δυνητικοί δικαιούχοι να υποβάλλουν στοιχεία τα οποία

διασφαλίζουν ότι η χρηματοδότηση του έργου δεν απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό ή να έχει επιπτώσεις στις συναλλαγές.

Προκειμένου να αποφευχθεί η χορήγηση οικονομικού πλεονεκτήματος κατά την προμήθεια αγαθών ή υπηρεσιών στο πλαίσιο υλοποίησης έργων, είναι αναγκαίο οι προμήθειες/υπηρεσίες/εργολαβίες να πραγματοποιηθούν μέσω ανοικτής, διαφανούς, αμερόληπτης και άνευ όρων διαγωνιστικής διαδικασίας, με βάση τις διατάξεις της ισχύουσας εθνικής και ενωσιακής νομοθεσίας περί σύναψης δημοσίων συμβάσεων προμηθειών και υπηρεσιών.

- Έργα που ενέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης θα εξετάζονται ανάλογα με τα οριζόμενα στο θεσμικό πλαίσιο των κρατικών ενισχύσεων (De Minimis). Στις περιπτώσεις, που τελικά κριθεί ότι η προτεινόμενη δράση ή τμήμα δράσης εμπίπτει στο ανωτέρω θεσμικό πλαίσιο, υπάρχει η δυνατότητα δημόσιας χρηματοδότησής της μέσω του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/2831 της Επιτροπής της 13ης Δεκεμβρίου 2023 σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας μέχρι του ποσού των 300.000,00 ευρώ.

Επισημαίνεται ότι στην περίπτωση της κρατικής ενίσχυσης το ποσό που υπολείπεται της εγκεκριμένης συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης σε σχέση με το συνολικό κόστος του έργου, καλύπτεται από ιδίους πόρους του δικαιούχου.

Υπενθυμίζεται ότι για δράσεις που θα εξετασθούν στο πλαίσιο του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/2831, είναι απαραίτητο να περιέχεται στο φάκελο του έργου Υπεύθυνη Δήλωση σχετικά με τη σώρευση ενισχύσεων ήσσονος σημασίας καθώς επίσης και να ελέγχεται το σύνολο των προϋποθέσεων επιλεξιμότητας του Κανονισμού.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην με αρ. πρωτ. 99801/ΕΥΚΕ-ΧΕ1162/27-10-2023 Εγκύκλιο της ΕΥΚΕ-ΧΕ με θέμα «Οδηγίες προς φορείς που εμπλέκονται στη διαχείριση συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κατά την προγραμματική περίοδο 2021-2027 αναφορικά με ζητήματα κρατικών ενισχύσεων»:

- Μετά την υποβολή των μεμονωμένων προτάσεων στην πρόσκληση υποβολής προτάσεων, κάθε πρόταση πρέπει να εξετάζεται διακριτά αναφορικά με την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης και την τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού.
- Για την αξιολόγηση της πλήρωσης του κριτηρίου συμβατότητας της πράξης με τους κανόνες του ανταγωνισμού και των κρατικών ενισχύσεων, είναι αναγκαίο να συμπληρώνεται η λίστα ελέγχου περί ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης που έχει κοινοποιηθεί με την με αρ. πρωτ.

115150/EΥΚΕ4023/2.11.2016 επιστολή του ΓΓΔΕ & ΕΣΠΑ, αντίγραφο της οποίας πρέπει να τηρείται στο φάκελο της πράξης.

Η παρούσα γνωμοδότηση παρέχεται στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της ΕΥΚΕ-ΧΕ και περιορίζεται στην παροχή απόψεων σχετικά με τη συμμόρφωση του υπό κρίση μέτρου ενίσχυσης με τους κανόνες Ανταγωνισμού και Κρατικών Ενισχύσεων της ΕΕ. Επισημαίνεται ότι δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες της ΕΥΚΕ η αξιολόγηση οποιαδήποτε άλλης πτυχής του μέτρου ενίσχυσης, περιλαμβανομένων θεμάτων που άπτονται του δικαίου περί δημοσίων συμβάσεων.

Οι απόψεις της ΕΥΚΕ βασίζονται αποκλειστικά στις πληροφορίες που παρείχε εγγράφως η οικεία Διαχειριστική Αρχή. Εάν οι παρασχεθείσες πληροφορίες αποδειχθούν ελλιπείς ή εσφαλμένες, ή το μέτρο ενίσχυσης δεν υλοποιηθεί σύμφωνα με τις παρεχόμενες πληροφορίες, η ΕΥΚΕ διατηρεί το δικαίωμα να επανεξετάσει τις απόψεις της σε σχέση με αυτές που εκφράζονται στο παρόν έγγραφο.

Παραμένουμε στην διάθεσή σας για κάθε αναγκαία διευκρίνιση.

Ο Προϊστάμενος της ΕΥΚΕ-ΧΕ

Ευάγγελος Στουραΐτης

Εσωτερική Διανομή (Ηλεκτρονικά):

- Γραφείο Αναπληρωτή Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών
- Γραφείο Γενικής Γραμματείας Εταιρικού Συμφώνου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ)
- Γραφείο Γενικής Διεύθυνσης Θεσμικής και Επιχειρησιακής Υποστήριξης
- ΕΥΚΕ - ΧΕ

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

